

*”Hvorfor velger foreldre med ikke-norsk bakgrunn
å sende barna sine i en barnehage med utvidet
kristen formålsparagraf”?*

av Ida Nordmark 3i

Kandidatnummer: 306

Bacheloroppgave, Interkulturell linje

Veiledere: Marit Kanstad og Sturla Sagberg

Dronning Mauds Minne Høgskole

Trondheim, 2014

Bac-1203

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
1.0 Innledning	3
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	3
1.2 Min forforståelse	4
2.0 Metode	4
2.1 Valg av forskningsmetode.....	4
2.2 Valg av intervjuguide.....	5
2.3 Valg av informanter.....	5
2.4 Intervjuene	6
2.5 Min rolle som intervjuer.....	7
2.6 Evaluering av metoden og oppgaven	8
2.7 Forskning og etikk	8
3.0 Teori.....	9
3.1 Fagområdet 3.5 Etikk, religion og filosofi.....	9
3.2 Formålsparagrafen	10
3.3 Sekularisering.....	11
3.4 Respekt.....	12
3.5 Verdier.....	13
3.6 Holdninger	14
3.7 Barnehager med utvidet kristen formålsparagraf	15
3.8 Danning.....	16
3.9 Omsorg.....	17
3.10 Anerkjennelse	18
4.0 Empiri og drøfting	19
4.1 Praktiske grunner	19
4.2 Respekt.....	20
4.2.1 Respekt for ulike religiøse og kulturelle bakgrunner	21
4.2.2 Respekt og Islam.....	23
4.3 Fellesskap.....	24
4.4 Holdninger og verdier	25
4.5 Kristent innhold i hverdagen.....	26
4.5.1 Høytider.....	27
4.5.2 Ressurser	28
4.5.3 Personalet.....	29
4.5.4 Kristne barnesanger.....	30
4.6 Formålsparagrafen	31
5.0 Avslutning.....	33
6.0 Litteraturliste	34
7.0 Vedlegg.....	35
7.1 Intervjuguide	35
7.2 Samtykkeskjema.....	36

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

I løpet av de siste årene har byen jeg kommer fra blitt mer og mer flerkulturell. Som en konsekvens av dette har jeg oppfattet at flere ikke-etnisk norske foreldre velger å ha barna sine i barnehager med utvidet kristen formålsparagraf. Jeg var nysgjerrig på hvorfor dette er tilfelle, og ville derfor se nærmere på dette i min bacheloroppgave. Jeg har selv gått i en barnehagene med utvidet kristen formålsparagraf, og jeg er overbevist om at dette har vært med på å forme meg som person. RLE er et av de fagene jeg synes har vært mest interessant og lærerikt her ved Dronning Mauds Minne Høgskole, så det var derfor naturlig at dette faget skulle bli en stor del av bacheloroppgaven min. På bakgrunn av dette fant jeg sammen med veilederne mine fram til denne problemstillingen:

”Hvorfor velger foreldre med ikke-norsk bakgrunn å sende barna sine i en barnehage med utvidet kristen formålsparagraf?”

I dagens flerkulturelle samfunn er det mange måter å være norsk på. ”Bruken av begrepet ”flerkulturell” kan ses på som en åpen og anerkjennende tilnærming til alle som representerer noe nytt og annerledes” (Otterstad, 2008, 55). I problemstillingen bruker jeg begrepet ikke-norske foreldre. Jeg brukte først begrepet flerkulturelle foreldre, men innså at jeg trengte et begrep som var mer spissformulert. Kategorien flerkulturelle foreldre er vid, og innebærer mye. I min oppgave var jeg interessert i å snakke med foreldre med annen kulturell og religiøs bakgrunn enn norsk. Jeg kom derfor sammen med veilederne mine frem til at begrepet ikke-norske foreldre var det mest detaljerte og beskrivende begrepet.

Norge er blitt et flerkulturelt samfunn, der religiøst mangfold blir stadig mer tydelig. Ved å synliggjøre religioner og livssyn i formålet, anerkjennes både at religioner og livssyn har en plass i det offentlige rom og at det er plass for en åndelig dimensjon i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 11)

1.2 Min forforståelse

Min forforståelse for dette prosjektet innebærer at det er mange ikke-norske foreldre som velger å sende barna sine i barnehager med utvidet kristen formålsparagraf i den byen jeg er fra. Ut i fra det jeg har hørt er det en del foreldre som velger barnehager med utvidet kristen formålsparagraf, og da kanskje spesielt muslimer, fordi de ønsker at barna deres skal møte et verdigrunnlag i barnehagen, noe de ikke gjør i kommunale barnehager. Jeg vil også anta at noen av foreldrene begrunner valget av barnehage med at det er den barnehagen som er nærmest hjemmet. Dette vil jeg i denne oppgaven prøve å finne et svar på.

2. 0 Metode

2.1 Valg av forskningsmetode

Jeg har valgt å bruke kvalitativ metode i min oppgave. ”De kvalitative metodene tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle” (Dalland, 2012, s. 112)

Min problemstilling er ”*Hvorfor velger foreldre med ikke-norsk bakgrunn å sende barna sine i en barnehage med utvidet kristen formålsparagraf?*”

Med dette må jeg altså snakke med foreldrene for å få informasjon som kan gi svar på min problemstilling. Det er da ikke relevant for meg å bruke kvantitativ metode. Skulle jeg brukt kvantitativ metode, ville undersøkelsen min gått på for eksempel å finne ut av hvor mange ikke-norske foreldre i en gitt by som sender barna sine i barnehager med utvidet kristen formålsparagraf. Det jeg ønsker å oppnå med denne oppgaven er å finne ut av hvorfor foreldrene velger slik de har gjort, ikke hvor mange som har valgt barnehager med utvidet kristen formålsparagraf for sine barn. ”Formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å få tak i intervjupersonens egen beskrivelse av den livssituasjonene hun eller han befinner seg i” (Dalland, 2012, s. 153). Ved å snakke med foreldrene får jeg et innblikk i deres livssituasjon, og dermed deres valg av barnehage.

2.2 Valg av intervjuguide

I prosessen med utarbeidingen av intervjuguiden var jeg bevisst viktigheten av å åpne intervjuet med faktaorienterte spørsmål. Dette er med på å skape en ramme for samtalen, og det er også en måte å gi intervjuobjektet tid til å bli trygg i situasjonen, før man kommer inn på de mer seriøse og personlige spørsmålene. Intervjuguiden ble lagt opp med mest mulig åpne spørsmål, for å la informanten komme til ordet og på den måten legge opp til at informanten kunne komme fram med egne tanker og opplevelser. ”Innsamling av kvalitative data er kjennetegnet av høy grad av *åpenhet og fleksibilitet*.” (Johannessen, Tufte, Christoffersen, 2011, s. 363).

2.3 Valg av informanter

Jeg gjorde et strategisk utvalg når det kom til valg av informanter. Jeg kontaktet to barnehager med utvidet kristen formålsparagraf, og hvor jeg vet det går barn med ulik kulturell og religiøs bakgrunn. Jeg valgte disse to barnehagene nettopp fordi jeg hadde den forforståelsen av at foreldrene der kunne gi den type informasjon som kunne hjelpe meg til å besvare problemstillingen. Det var strategisk utvalg av informanter, i tillegg til at jeg har kontakter i de to barnehagene som jeg kjenner fra før. Det var derfor enkelt å komme i kontakt med barnehagene, og jeg fikk tidlig avtalt intervjuer. Et slikt utvalg av informanter kan også kalles et bekreftende utvalg. Jeg var ute etter å snakke med foreldre som kunne bekrefte min forforståelsen og hypotese (Johannessen, Tufte, Christoffersen, 2011, s. 110).

Jeg fikk hjelp av styrerne i de to barnehagene til å avtale intervjuer med foreldrene. Jeg planla fire intervjuer, med to foreldre fra hver barnehage. Dette gjorde jeg med tanke på at jeg ville ha to synspunkter som representerte hver barnehage. Den siste moren jeg skulle snakke med dukket dessverre ikke opp, derfor har jeg kun tre intervjuer. I og med at jeg har valgt kvalitativ metode fikk det ikke så store konsekvenser at jeg ikke fikk intervjuet den siste planlagte informanten. Hensikten med kvalitative intervjuer er å gå i dybden og å få innsikt i informantenes livsverden, som er en beskrivelse av personens livssituasjon (Dalland, 2012, s. 152-153). Utfyllende svar fra tre informanter kan derfor gi eksempler på synspunkter og spørsmål som er relevante for den saken som nå skal drøftes.

2.4 Intervjuene

Jeg har valgt å gi informantene mine fiktive navn. Mor fra barnehage A vil videre bli referert til som Annie. Informantene fra barnehage B valgte jeg å kalle Bella og Carlos. Barnehage A er en barnehage med utvidet kristen formålsparagraf som er drevet av en menighet innenfor Den norske kirke. Barnehage B er en privat barnehage med utvidet kristen formålsparagraf.

Jeg startet alle intervjuene med å fortelle hvem jeg var, hensikten med intervjuet og hva resultatene skulle brukes til. På forhånd hadde jeg sendt ut et infoskriv til foreldrene, der jeg informerte om hvem jeg var, min problemstilling, taushetsplikt, anonymitet og rammene for intervjuet.

Intervju med Annie fant sted i barnehage A, i barnehagens lokaler. Annie er ansatt i "Åpen barnehage" som drives av kirken barnehagen er tilknyttet. Hun er selv kristen, men utenfor Den norske kirke. Vi fikk sitte alene på et kontor, hvor vi var uforstyrret. Vi satt overfor hverandre ved et bord, med lydopptakeren liggende på bordet mellom oss. På denne måten hadde vi øyekontakt, som var med på å bidra til gode forhold for intervjuet. Jeg valgte å bruke lydopptaker for å forsikre meg om at jeg fikk med meg alt som ble sagt. Når man bruker lydopptaker trenger man ikke konsentrere seg om å notere hva som blir sagt, man kan heller rette fokuset på informanten. "Observasjoner under samtalen er et viktig grunnlag for å vurdere det som blir formidlet" (Dalland, 2012, s. 177). På denne måten har man muligheten til å observere kroppsspråket, noe som er minst like viktig som hva som blir sagt.

Intervjuet varte i omtrent 20 minutter. Intervjuguiden ble fulgt, med noen endringer ut i fra hva moren fortalte. Hun svarte utdypende og virket veldig reflektert over temaene hun ble spurt om. Hun virket trygg og komfortabel, og det ble en god dialog mellom intervjuer og informant. Vi fikk med en gang god kontakt, noe som er helt grunnleggende for hvordan intervjuet utarter seg (Dalland, 2012, s. 163). Annie svarte godt på alle spørsmålene, og det var hun som snakket mest, jeg stilte kun oppfølgende og bekreftende spørsmål. På denne måten fikk hun fortalt det hun hadde på hjertet, og det var tydelig at det på denne måten ble spontane svar.

Intervju med Bella ble gjort i barnehage B, på et eget møterom som var reservert for formålet. Også her ble vi sittende overfor hverandre ved et bord, med lydopptakeren mellom oss. Bella

virket litt nervøs, og gav uttrykk for dette selv. Det ble en språkbarriere mellom oss, da hun ikke snakket fullt så godt norsk som det jeg hadde håpet. Kroppsspråket ble viktig her, og vi gestikulerte begge to for å understreke det vi sa. Hun svarte godt på spørsmålene, men til tider litt kort. Jeg oppfordret henne til å utfylle utsagnene mer, men her tolket jeg det som om språket kom litt i veien for at hun fikk uttrykt alt det hun hadde på hjertet. Til tross for dette gav hun gode og veldig interessante svar. Vi fikk god kontakt, og det var en lett og ledig stemning mellom oss. Intervjuet varte i omtrent 20 minutter. Bella er muslim, og jobber som assistent i barnehage B, og ønsker barnehageplass for sitt barn nå den kommende høsten.

Intervjuet med Carlos ble gjennomført på samme sted som med Bella. Han innledet intervjuet med spørsmål han hadde rundt problemstillingen, hvor han fortalte at de var personlig kristne, og lurte på om det da var relevant for meg å intervjuer han. Jeg bekreftet at det var det, og at det ikke nødvendigvis er det religiøse aspektet jeg er ute etter i problemstillingen min. Også dette intervjuet varte i omtrent 20 minutter. Jeg valgte å ikke gjøre endringer i intervjuguiden min underveis, da jeg så at den fungerte slik jeg hadde tenkt. Carlos har ikke erfaring med andre barnehager i Norge, og kunne derfor ikke svare på alt jeg lurte på angående det. Han svarte likevel utfyllende på det jeg spurte om, og han hadde mye spennende å fortelle.

2.5 Min rolle som intervjuer

Som deltakende part i et intervju gir man mye av seg selv. Jeg var bevisst min holdning og kroppsspråk, og prøvde å oppfordre foreldrene til å snakke, ved å nikke, smile og være aktivt deltakende i situasjonen. Jeg vet jeg har en tendens til å bruke mye kroppsspråk og leve meg veldig inn i slike situasjoner, og prøvde her å være bevisst på å være aktivt lyttende og anerkjennende, uten å avbryte foreldrene med bruken av ord. Kroppsspråk er viktig, spesielt i intervjusituasjoner som denne. For å være kritisk til meg selv som intervjuer, ser jeg nå i ettertid at jeg fikk bedre kontakt med de to mødrene, enn faren jeg snakket med. Det kan være en tilfeldighet, men det var også intervjuene med mødrene som gav meg mest informasjon. Det er vanskelig å konstatere hvorfor det ble akkurat dette utfallet. Men en mulighet kan være at jeg fikk bedre kontakt med mødrene fordi vi er av samme kjønn, og at jeg derfor kunne relatere meg mer til dem enn til faren. Dette kan jeg ikke si med sikkerhet, men det kan være en mulig forklaring.

2.6 Evaluering av metoden og oppgaven

Ved bruk av kvalitativ forskningsmetode kan etterprøving av data, eller å teste dataens reliabilitet som det også heter, være en utfordring. Man vil mest sannsynlig ikke få de samme svarene, selv om man skulle gjennomført det samme intervjuet flere ganger. "Test-retest-reliabilitet" vil derfor ikke være en reliabilitet som egner seg godt for kvalitativ metode. En annen måte å finne ut av hvor pålitelige dataene man har funnet er, kan være hvis flere forskere undersøker det samme fenomenet. Hvis flere elever i klassen min hadde valgt det samme temaet for sin bacheloroppgave som meg, er sannsynligheten stor for at vi hadde kommet frem til lignende empiri. Dette ville kunne tyde på høy reliabilitet, og betegnes som "interreliabilitet" (Johannessen, Tufte, Christoffersen, 2011, s. 40).

2.7 Forskning og etikk

Ved bruk av kvalitativ forskningsmetode kommer man tett inn på informantene. Man får et innblikk i deres livssituasjon og deres tanker og meninger. Man må derfor ta valg med etikken som bakteppe.

Forskningsetikk er et område innenfor etikken som innebærer planlegging, gjennomføring og rapportering av forskningen. Det handler også om å sikre troverdigheten av forskningen og å ta vare på informantene og personvernet (Dalland, 2012, s. 96). Informantens identitet skal beskyttes, og det å bruke pseudonymer i stedet for informantens navn er med på å bidra til dette (Johannessen, Tufte, Christoffersen, 2011, s. 97). Nettopp derfor har jeg valgt å gi informantene mine fiktive navn. Barnehagene har jeg kalt barnehage A og barnehage B. Det er på denne måten ikke mulig å finne ut av hvem informantene mine er, og derfor er opplysningene blitt anonymisert. Informantene har skrevet under på et samtykkeskjema som jeg sendte ut i forkant av intervjuene. (Se vedlegg.) Her fikk de den informasjonen de trengte om oppgaven og intervjuet, for å kunne avgjøre om de ville stille opp på intervju eller ikke. Ved å skrive under på dette bekreftet informantene at de hadde fått tilstrekkelig informasjon om prosjektet, og at de var klar over at de når som helst kunne trekke seg. Ingen av foreldrene har trukket seg, men alle har gitt uttrykk for at de er veldig interesserte i å lese oppgaven når den er ferdig.

3.0 Teori

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere teori som vil være med på å underbygge det foreldrene sier, og som på denne måten er med på å svare på min problemstilling. Jeg har valgt teori som støtter opp om de fire kategoriene empirien min er delt inn i.

3.1 Fagområdet 3.5 Etikk, religion og filosofi

I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver finner vi fagområdet *3.5 Etikk, religion og filosofi*. Her står det blant annet ”Respekt for menneskeverd og natur, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet er verdier som kommer til uttrykk i mange religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene” (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 45). Gjennom arbeidet med dette fagområdet skal barnehagen blant annet bidra til at ”barna tilegner seg samfunnets grunnleggende normer og verdier” (ibid).

Videre står det at barnehagen skal bidra til at barna ”utvikler toleranse og interesse for hverandre og respekt for hverandres bakgrunn, uansett kulturell og religiøs eller livssynsmessig tilhørighet” (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 47). Det neste punktet innebærer at barnehagen skal bidra til at barna ”får innsikt i grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og deres plass i kulturen”. Videre står det at barna skal få erfaring og kjennskap til kristne tradisjoner og høytider, og at barna også skal få erfaring med høytider og tradisjoner knyttet til religioner og livssyn som er representert i barnegruppa (ibid).

For å oppnå disse målene står det at personalet må ”være seg sitt yrkesetiske ansvar for praktisering av barnehagens verdigrunnlag bevisst. Personalet må også ”skape interesse for og bidra til forståelse og toleranse for forskjellige kulturer og ulike måter å leve på (ibid). Det siste punktet under fagområdet innebærer at personalet må ”la den kristne kulturarven komme til uttrykk blant annet gjennom høytidsmarketringer og markere andre religiøse, livssynsmessige og kulturelle tradisjoner som er representert i barnehagen” (ibid.) Vi kan ut i fra dette se at fagområdet innebærer mye, og det stiller store krav til barnehagen og personalet der. Fagområdet er gjeldende for alle barnehager, ikke bare barnehager med utvidet kristen formålsparagraf, som de jeg har besøkt i forbindelse med denne oppgaven.

3.2 Formålsparagrafen

Barnehagen lå under Barne-og familiedepartementet frem til høsten 2005. Da den ”rød-grønne” Stoltenberg-regjeringen i 2005 tok over etter Bondevikregjeringen, ble barnehagen flyttet fra Sosialdepartementet til Kunnskapsdepartementet, for skole og høyere utdanning. Barnehagen ble med dette en del av utdanningsløpet, og regjeringen dannet Bostad-utvalget, som skulle revidere formålsparagrafen for både barnehagen og skolen (Thoresen, Winje, 2013, s. 33-35). Bostad-utvalget la vekt på det flerkulturelle samfunnet Norge har blitt, og hvilke konsekvenser dette får. Formålet med barnehagen og skolen skal være å gi barna redskaper, slik at majoriteten og minoriteten kan leve sammen i det flerkulturelle Norge. Myndighetene kom frem til at samfunnet trenger et sett av felles verdier, og at disse må komme tydelig frem i barnehagen og skolen. Formålsparagrafen fikk med dette tre ledd: ”Et samfunn i utvikling”, ”Et samfunn basert på verdier” og ”Et mål for fremtidens utdanning”. Bostad-utvalget kom med utgangspunkt i dette frem til den formålsparagrafen vi i dag kjenner, og som barnehagen bygger på (ibid.)

Formålsparagrafen inneholder konkrete verdier som skal ligge til grunne for barnehagens praksis og innhold. Private barnehager og barnehager som blir drevet eller eiet av Den norske kirke kan selv bestemme tros- eller livssynsformål for sine barnehager. Barnehage A jeg har intervjuet foreldre fra er en barnehage drevet av Den norske kirke. Barnehage B er en privat barnehage, hvor de har utvidet kristen formålsparagraf.

Begrepet ”kristne grunnverdier” ble en del av barnehagens formålsparagraf i 1983. Loven konkretiserte ikke hvilke verdier det her var snakk om, så Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2011) definerte selv hva som var de kristne grunnverdiene.

Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene (Barnehageloven § 1 Formål, 1. Ledd).

Dette kan anses som verdier det norske folk og de ansatte i barnehagen kan enes om, og at verdiene er en del av den norske kulturarven. De samme verdiene kan vi også finne i mange andre religioner, og de er også forankret i humanismen. I dagens flerkulturelle samfunn er alle disse verdiene grunnleggende, nettopp fordi de er forankret i menneskerettighetene og andre

religioner. ”Formålsparagrafen skal være styrende for all oppdragelse og opplæring i barnehagen, en verdimesig forankring for hele virksomheten. Den er, som sagt, livssynsåpen, men fremhever grunnleggende verdier i blant annet kristendommen og den nasjonale kulturarven” (Sødal, 2009, s. 23).

Mange av barnehagens verdier er knyttet til den norske kulturarven, hvor kristendommen lenge har stått sterkt. I dagens flerkulturelle samfunn er det en pågående diskusjon om hvorvidt en kristen og humanetisk formålsparagraf skal ligge til grunne i barnehagen. Med full barnehagedekning har foreldrene i dag stor frihet til å velge hvilken barnehage de ønsker for sine barn. Rundt om i landet finner man nå barnehager med utvidet kristen formålsparagraf, utvidet islamsk formålsparagraf, og diverse friluftsliv-og idrettsbarnehager og kulturbarnehager. Med så mange valgmuligheter i type barnehager, gjør foreldrene som velger barnehager med utvidet kristen formålsparagraf, et bevisst valg for sine barn.

Foreldre som velger barnehager med klare pedagogiske/verdimesige profiler, vil gjøre det i tråd med sin overbevisning om hva som er viktig for deres barn. De vil ha noen forventninger om at barnehagen de velger skal oppfylle noe av det de ”lover” med hensyn til verdier og pedagogikk (Tanveer (red.), 2011, s.10).

3.3 Sekularisering

Begrepet sekularisering innebærer en prosess hvor religionens rolle i samfunnet har blitt mindre viktig enn hva det var tidligere. Eller sagt på en annen måte, de religiøse institusjonene minster sin synlige makt i samfunnet (Sagberg, 2012, s. 103). På bakgrunn av dette kan man i dag si at Norge er et sekularisert samfunn. Kirken står ikke like sterkt som hva den en gang gjorde, noe som innebærer at det i dag er færre mennesker som går i kirken, og som aktivt utøver sin tro (Sagberg, 2012, s. 104). Kristendommen er likevel en stor del av den norske kulturarven, og høytidsmarkeringer står fortsatt sterkt i dagens samfunn. Videre skriver Sagberg (2012) at kirken og religionen i et sekularisert samfunn kan ivareta oppgaver som befolkningen ikke selv nødvendigvis vil praktisere, men som de heller ikke vil være foruten. Barnehagen får her en viktig rolle som kulturformidler, og jul og påskemarkeringer blir viktige i barnehagen. Det å dra på kirkebesøk rundt jul og påske er noe mange barnehager gjør, og på denne måten blir kulturarven videreført.

Norge er blitt et flerkulturelt samfunn, der religiøst mangfold blir stadig mer tydelig. Ved å synliggjøre religioner og livssyn i formålet, anerkjennes både at religioner og livssyn har en plass i det offentlige rom og at det er plass for en åndelig dimensjon i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 11) I mange kulturer er fellesskap, identitet, tro og kultur nært knyttet sammen (Fougner, 1999, s. 204). I det flerkulturelle samfunnet Norge i dag er finner vi mange kulturer og religioner representert. Alle disse skal få plass i det offentlige rom, og dette skal også gjenspeiles i barnehagen. I et sekularisert samfunn vil barnehager med utvidet kristen formålsparagraf være en illustrasjon på det at man vil videreføre kulturarven til de kommende generasjonen, og man sier med dette også at den kristne kulturarven er viktig.

3.4 Respekt

Ordet respekt blir nevnt mange ganger i Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2011), noe jeg mener er en indikasjon på nettopp hvor viktig dette begrepet er. Sagberg (2001) sier at begrepet respekt innebærer å tilskrive noen en egenverdi. Respekt kan oppfattes som en fellesskapsverdi. Dette innebærer at det å bli sett er å bli respektert, og hvis man ikke blir sett, blir man da ikke respektert. Dette mener jeg illustrer det Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver her sier: "Barnehagen skal reflektere og respektere det mangfoldet som er representert i barnegruppen, samtidig som den skal ta med seg verdier i kristen og humanetisk arv og tradisjon" (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 45). Ved at man ser og anerkjenner mangfoldet i barnegruppa, er man på denne måten med på å respektere det kulturelle mangfoldet.

Videre står det i Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2011) at "Barns møte med ulike kulturer og tradisjoner legger grunnlaget for respektfull samhandling mellom ulike etniske grupper. Bevissthet om egen kulturarv og delaktighet i andres kultur skal bidra til at barn kan sette seg inn i andres ståsted" (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 36). Ut i fra dette mener jeg at respekten for andre ligger til grunne. Når barna i barnehagen får møte mange ulike kulturer og tradisjoner kan dette være med på å øke deres innsikt og forståelse for at ikke alle mennesker er like. Selv om vi ikke spiser den samme maten, eller bruker de samme klærne, er vi alle sammen likeverdige mennesker, som skal behandles likt. Dette er viktige

holdninger å videreføre til barna, som på denne måten får førstehåndserfaringer med hva begrepet respekt innebærer.

Becher (2006) gjengir i sin bok en studie av Guadalupe Valdes (1996) om "Con Respeto".

Dette var en etnografisk studie av mexicanske familier i USA, som var ment som et opplysende prosjekt mellom hjemmet og skolen. "Respeto" er spansk og kan oversettes til et holdningssett, hvor det kreves forskjellige ting av de ulike rollene innad i en familie.

Foreldrene er svært opptatt av at barna skal oppføre seg ordentlig, og "respeto" ligger som en grunnleggende føring for barneoppdragelsen. For eksempel så innebærer det å ha respekt for familien å oppfylle de kravene som er gitt de ulike rollene. Det forventes noe annet av et barn, enn far og bestefar. Samspillet innad i familien er blant annet preget av rettigheter, privilegier, forpliktelser og respekt for enkeltpersonene. Et eksempel på dette er at barna ikke skal avbryte de voksne når de prater med andre voksne. "Respeto" kan altså sees på som et mer omfattende begrep enn vårt respektbegrep. Samtidig bygger de på mange fellestrekk, for også her i Norge er foreldre opptatt av at barna skal oppføre seg ordentlig, respektere andre og lære seg "god folkeskikk".

I følge Johannessen (2007) står respekten for de eldre svært høyt i asiatiske og afrikanske kulturer. "Å vise respekt for dem som er eldre og å adlyde eldre og overordnede er en nøkkel for å forstå vestafrikansk atferd" (Johannessen, 2007, s. 122). Her skal barna altså ikke avbryte de voksne når de snakker med andre voksne, og barna blir lært opp til å adlyde og respektere de eldre. I dagens globaliserte samfunn er dette nå holdninger man med stor sannsynlighet vil møte i de norske barnehagene.

3.5 Verdier

I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver står det:

Barnehagen skal formidle grunnleggende verdier som fellesskap, omsorg og medansvar og representere et miljø som bygger opp om respekt for menneskeverd og retten til å være forskjellige. Menneskelig likeverd, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse og solidaritet er sentrale samfunnsverdier som skal legges til grunn for omsorg, danning, lek og læring i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 11).

Larsen og Slåtten (2010) definerer verdier som det vi anser som rett og galt. Verdier danner grunnlaget for normer, både de formelle og uformelle (Larsen, Slåtten, 2010, s. 334). Sagberg (2012) beskriver verdier og verdisyn som en del av det som kalles verdisystemer, som er forankret i kultur og livssyn. Videre sier han at verdier aldri kan sees på alene, de er alltid i en kontekst. "Verdier merkes i de valg vi foretar, i måten vi fremtrer på, og i hvordan vi begrunner hva som er godt og ondt, rett og galt" (Sagberg, 2012, s. 15). Fougner (1999) skriver at selv om vi kan finne mange av de samme grunnverdiene i flere kulturer, hindrer ikke dette at vi i vår norske kultur knytter dem til kristendommen og den kristne kulturarven (Fougner, 1999, s. 17).

3.6 Holdninger

I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver under punkt 1.1 Barnehagens verdigrunnlag står det blant annet: "Nestekjærlighet, solidaritet, toleranse og respekt skal være grunnleggende verdier i barnehagen(...) I et globalt perspektiv er det av stor betydning at barn utvikler nestekjærlighet og solidariske holdninger" (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 12). Videre står det under fagområdet 3.5 Etikk, religion og filosofi blant annet at "Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier og holdninger" (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 45). Verdier og holdninger er altså to begreper som ofte blir sett i sammenheng. Man kan si at de innebærer mye av det samme, og at det kanskje derfor kan være vanskelig å skille de, da de ofte overlapper hverandre

Gjervan, Andersen, Bleka (2010) skriver om to ulike holdninger til mangfold, ressursorientert-og problemorientert tilnærming til mangfold. Med en ressursorientert tilnærming til mangfoldet vil man kunne se på mangfoldet i barnehagen som en ressurs, som er med på å berike fellesskapet. Barnehagen legger da til rette for det flerkulturelle miljøet, og har det man kan kalle en flerkulturellpedagogikk. Dette innebærer at mangfoldet blir en naturlig del av hverdagen, og ikke bare et spennende innslag på FN-dagen. Med en ressursorientert tilnærming til mangfoldet i barnehagen, vil ikke det nødvendigvis si at man ikke støter på problemer i hverdagen. Ulike familier har ulike behov som skal ivaretas, men det som ligger til grunne for denne holdningen til mangfoldet, er at man møter foreldrene på

en anerkjennende måte som er med på å bidra til en inkluderende fellesskap (Gjervan, Andersen, Bleka 2010, s. 69-71).

Problemorientert tilnærming til mangfold innebærer at man har en monokulturell pedagogisk holdning. Dette innebærer at her i Norge er det kun det norske som er godt nok. Med en slik holdning vil man for eksempel kunne se på de minoritetsspråklige barna som et problem, som kan være med på å ødelegge utviklingen av barnas norskkunnskaper. Nå er det ikke slik at man vil finne enten den ene eller andre holdningen i barnehagen, men personalet kan sitte med ulike holdninger til mangfoldet. Videre skriver Gjervan, Andersen, Bleka (2010) at det er viktig å være bevisst våre egne holdninger overfor andre mennesker, og å reflektere hvordan dette er med på å påvirke oss i samspillet med andre mennesker (Gjervan, Andersen, Bleka, 2010, s. 65-67). I Temaheftet om språklig og kulturelt mangfold (2006) står det blant annet: ”Personalet i barnehagen er viktige rollemodeller for barna, og deres holdninger og handlinger knyttet til språklig og kulturelt mangfold blir derfor svært viktige for barnas utvikling av sosial kompetanse” (Gjervan (red.) 2006, s. 19). Dette er også med på å underbygge nettopp hvor viktig personalets holdninger er, både til barna og foreldrene.

3.7 Barnehager med utvidet kristen formålsparagraf

I barnehager med utvidet kristen formålsparagraf er bordvers en viktig del av synliggjøringen av det kristne innholdet i hverdagen. ”Et bordvers aktualiser glede ved fellesskap, orden ved bordet, disiplinering, tradisjoner, formidling av religiøst eller annet innhold (...)” (Thoresen, Winje, 2013, s. 89). Valg av bøker og litteratur er en annen viktig synliggjøring av det kristne innholdet, både bruken av barnebibel og bøker med religiøst innhold. Det å aktivt bruke kirken, og spesielt rundt påske og juletider, vil også være en naturlig del av innholdet i barnehagen. Flere kirker arrangerer besøk for barnehager og skoler rundt de store høytidene, med jule- og påskevandring. Barna får ofte komme til kirken og være med på en dramatisering av jule- og påskefortellingen.

Breidlid, Nicolaisen (2011) gjengir i sin bok Michael Grimmit og John Hull sitt undervisningsopplegg ved navn ”A Gift to the Child”. Grimmit og Hull hevder at fortellinger har tre ulike dimensjoner, den allmenmenneskelige, den religiøse og den religionsspesifikke

dimensjonen: den allmennmenneskelige dimensjonen innebærer fortellinger som har motiver som angår alle. Forholdet mellom godt og ondt, meningen med livet, eksistensielle spørsmål og menneskelige relasjoner er temaer som angår alle mennesker. Den neste er den religiøse dimensjonen, som innebærer at fortellinger fra ulike religioner kan bygge på det samme og ha mange fellestrekk. Eksempler på dette er katastrofefortellingen om "Noahs ark" fra Det gamle testamentet og "Fisken og den store flommen" som vi finner innenfor Hinduismen. "I oppdragelsen av barna understreker vi det som jøder, kristne og muslimer har felles – troen på én Gud" (Eidhamar, 2002, s. 129). Den religionsspesifikke dimensjonen innebærer spesifikke trekk vi finner innenfor de ulike religionene. Det er for eksempel bare i kristendommen vi finner at mennesket kan bli helt fritt for synd, og i Islam er det ikke tillatt å avbilde profeten Muhammad (Breidlid, Nicolaisen, 2011, s. 64). Det er altså flere muligheter for hvordan barnehagene kan bruke de ulike fortellingene, og det er derfor opp til de ulike barnehagene å velge hvordan de vil benytte seg av fortellerdimensjonene.

3.8 Danning

Menneskeverdet innen kristendommen innebærer at menneskene er skapt i Guds bilde. Av dette kommer det tyske ordet "Bildung", som på norsk heter danning (Thoresen, Winje, 2013, s. 69). "Danning er mer enn utvikling, mer enn læring, mer enn omsorg, mer enn oppdragelse og mer enn sosialisering. Samtidig innebærer danning alt dette" (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 15). Danning kan altså tolkes som et stort begrep som innebærer mye. Danning blir omtalt som livslang læring, og alt det vi mennesker erfarer, opplever og gjør er med på å skape oss som mennesker. Danning er også en prosess som er med på å forme oss mennesker til å finne vår plass og rolle i samfunnet. Dette lærer og erfarer barna allerede i barnehagen.

Filosofen Per Ariansen ser på danning over fire ulike nivåer. Det første nivået er *håndens dannelse*, som innebærer grunnleggende ferdigheter som blant annet språk og allmennkunnskap. Det neste nivået er *torgets dannelse*. Dette nivået innebærer sosiale konstruksjoner, som høflighet, bordskikk og folkeskikk. Det handler om hvordan man skal oppføre seg og te seg i sosiale sammenhenger. Det tredje nivået er *hjertets dannelse*, som omhandler empati og takt. Det handler om at man vet hva som er rett og galt i ulike situasjoner, og at man ut i fra det improviserer og handler med hjertet. Empati og omsorg er

viktige begreper innenfor det tredje nivået. Det siste nivået er *åndens dannelse*. Dette innebærer å finne mening utover en selv og menneskets evne til å kunne skape. Det handler om å kunne se sine handlinger i et reflekterende lys, og å finne meningsfulle sammenhenger. Alle disse fire nivåene er med på å danne et menneske, og alle nivåene er like viktige. I løpet av dannelsesprosessen danner vi vår egen identitet, og blir bevisst rundt hvem vi er, hva vi mener og hva vi står for (Sagberg, 2012, s. 27).

3.9 Omsorg

Å kunne ta imot og å kunne gi omsorg vil være knyttet til det å ha tillit, og gjennom denne tilliten å respektere den andre. Jeg velger derfor å se tillit og respekt som en forutsetning for omsorg, og hevder at omsorg er preget av relasjonell gjensidighet (Søbstad.(red), 2012, s. 211). Omsorg i barnehagen er et viktig begrep, og jeg mener omsorg er en av barnehagens grunnelementer. Det ligger til grunne for alle handlinger og avgjørelser, og personalets rolle og kompetanse er her svært viktig. ”Omsorgsforpliktelsen stiller krav til personalet om oppmerksomhet og åpenhet ovenfor det unike hos hvert enkelt barn og det unike i situasjonen og i gruppen” (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 29). Videre står det at det å kunne gi og ta imot omsorg er grunnleggende for barnas utvikling av sosial kompetanse, som igjen er en del av barnas lærings-og dannelsesprosess (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 31).

Kari Martinsen og Rolf Rønning har definert fire elementer innenfor omsorgsbegrepet. Et relasjonelt element, som innebærer at alle mennesker i utgangspunktet er avhengige av hverandre, som gjør omsorg til en sosial relasjon. Det neste elementet er handlingselementet, som innebærer at omsorgen må komme til syne gjennom praktiske og konkrete handlinger. Det tredje elementet er det følelsesmessige. Følelsene våre blir brukt som et redskap for å oppfatte omsorgsmottakerens følelsessituasjon. Det siste elementet er det moralske og yrkesetiske elementet. Omsorgen handler her om verdier og om hvordan vi mennesker oppfører oss mot hverandre (Tholin, 2003, s. 48-49). Vi kan ut i fra dette se at omsorgsbegrepet er et komplekst begrep, og hvor viktig personalet i barnehagen derfor er.

3.10 Anerkjennelse

Det å være anerkjennende i møte med foreldrene i barnehagen er svært viktig, og helt avgjørende for hvordan samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen vil være.

Å forstå den andre ut fra egne forutsetninger forutsetter lytting. Å lytte vil si å være åpen for den andre. Det betyr å kunne høre mer enn bare ordene. Du må kunne ta inn hele måten ting blir formidlet på (Bae, 1996, s. 50).

Becher (2006) definerer anerkjennelse slik: ”Anerkjennelse består av å forstå den andre, å bekrefte den andre og å kunne være åpen ved blant annet å oppgi kontroll på situasjonen” (Becher, 2006, s. 63). Videre beskriver Becher aktiv lytting som en form for bekreftelse. I samarbeid med alle foreldre, uavhengig av kulturell og religiøs bakgrunn, er det viktig at personalet i barnehagen anerkjenner foreldrene for den de er, deres holdninger, verdier, og deres barneoppdragelse.

4.0 Empiri og drøfting

Jeg har valgt å presentere empirien min samtidig som jeg drøfter den. Dette har jeg gjort fordi jeg mener dette blir den mest oversiktlige måten å presentere empiri og drøfting på. I denne oppgaven er jeg ute etter å få innsikt i foreldrenes valg av barnehage. Derfor har jeg valgt å la deres stemmer komme tydelig frem i denne delen av oppgaven.

Alle foreldrene jeg har snakket med sier de møter forståelse for sin religiøse og kulturelle bakgrunn i barnehagen. To av foreldrene jeg har snakket med er kristne, og en er muslim. Alle foreldrene mener barna får noe i barnehagen som de ikke ville fått i en barnehage uten utvidet kristen formålsparagraf, og de mener innholdet er bra for barna. Alle foreldrene nevner hvor viktig respekt er, og hvor viktig personalet og deres holdninger er. Det ser altså ut som om begrunnelsen for valg av barnehager kan deles inn i to kategorier; praktiske og verdimessige grunner. Disse er nok nært knyttet sammen, og avhenger nok også av hverandre. Foreldrene har berørt mange begreper i sine svar og jeg ser det derfor nødvendig å kategorisere de verdimessige grunnene i fire kategorier; respekt, fellesskap, holdninger og verdier, og det kristne innhold i hverdagen. Jeg vil nå begynne med å se på praktiske grunnene for foreldrenes valg av barnehage.

4.1 Praktiske grunner

Carlos sier *Jeg må være ærlig. Først og fremst var grunnet at det er bare 2 minutter fra hjemmet vårt, så det er veldig nærme.* Her kommer han med et svar som jeg forventet å få fra noen av informantene. For noen foreldre er det viktig at barnehagen er nært hjemmet deres, og at det i dette tilfelle var det som lå som hovedargument for valg av barnehage. På den andre siden sier han videre *Og det var mye lettere for kona mi å gå til barnehagen. Men vi viste at det er litt mer prioritert, det er kirken sin barnehage på mange måter. Og vi hadde ikke noe i mot det, og så var vi glad hun fikk komme her å lære.* Det kan altså i dette tilfelle se ut som om foreldrene var heldige når det kom til valg av barnehage. Ikke bare var det den nærmeste barnehagen, men det var også en barnehage med utvidet kristen formålsparagraf, noe faren gir uttrykk for at han var glad for.

Annie forteller *Det var veldig enkelt egentlig. Jeg er ansatt her. Datteren min begynte egentlig i barnehagen oppi veien, og mistriddes veldig. Hun tisset seg ut, og bæsjet på seg hver dag. Etter å ha vært renslig i ett år. Hun begynte i barnehagen da hun var tre år gammel. Og begynte å skrike hver gang vi kjørte forbi, og sa at det var et skummelt sted. Og ikke ville hun leke der mer. Så siden jeg er ansatt her, fikk hun plass ganske raskt. Det er ikke vanskelig å forstå at moren ville bytte barnehage når datteren ikke trivdes i barnehagen hun gikk i tidligere. Dette forklarer hun i det neste hun sier. Hun blir mer sett på her. For det er en liten barnehage. Det liker jeg veldig godt. Det er kanskje det jeg liker mest med denne barnehagen, at den er en liten barnehage, og ikke så mange barn. Og at det er en avdeling, hvor alle barna er sammen. Jeg føler veldig at hun ble oversett i den andre barnehagen. Og egentlig også at jeg ble det, fordi jeg er utlending. Det irriterte meg egentlig. De snakket om meg, mens jeg sto der. De skjønnte ikke at jeg kunne norsk. Sånne ting provoserer meg, og det har aldri skjedd her. Dette utsagnet mener jeg faller inn under to av kategoriene, både 4.1 Praktiske grunner og 4.2 Respekt. Det hun sier om at datteren blir mer sett i denne barnehagen, kan være fordi det nettopp er en liten barnehage med kun en avdeling. I en liten barnehage ligger det til rette for at de voksne får mer tid sammen med barna og dette kan gi en positiv effekt, da barna også har få voksen å forholde seg til. Jeg vil nå ta for meg utsagnet, med teori om respekt som grunnlag.*

4.2 Respekt

En annen årsak til at Annie føler at hun og datteren blir mer sett i denne barnehagen, kan være det at det er en barnehage med mer fokus på mangfoldet, og respekten for ulikheter. Gjervan, Andersen og Bleka (2010) skriver om ulike holdninger til mangfold. Ut i fra det Annie forteller, tolker jeg det dit hen at barnehage A har en ressursorientert tilnærming til mangfoldet, mens barnehagen datteren gikk i tidligere har et mer problemorientert syn på mangfoldet.

Jeg tolker det dit hen at Annie føler mer respekt i barnehage A, enn der barnet gikk tidligere. Det å føle seg oversett på bakgrunn at hun er utlending, som hun selv sier, er en del av en ekskluderende holdning man ikke bør kunne møte i barnehagen. Det er grunn til å tro at personalet i denne barnehagen har en problemorientert tilnærming til mangfold, og at de med

denne holdningen ikke har tatt seg tid til å bli kjent med Annie, hennes familie eller situasjon. Dette bekrefter det Sagberg (2011) sier om respekt. I barnehage A føler Annie seg mer sett og hørt, og på denne måten blir hun og datteren mer respektert enn hva de ble i den forrige barnehagen.

4.2.1 Respekt for ulike religiøse og kulturelle bakgrunner

Videre forteller Annie *Jeg føler det fordi jeg har aldri møtt kritikk for at jeg har en annen kulturell bakgrunn, og jeg har en annen kristen bakgrunn enn det som er i barnehagen her.* Å få møte forståelse og anerkjennelse for eget religiøst og kulturelt ståsted i barnehagen er viktig for foreldrene, nettopp fordi dette er med på å legge grunnlaget for samarbeidet mellom hjem og barnehagen. Som Bae (1996) sier så må man lytte til det den andre parten sier, og man må også kunne høre mer enn bare ordene. I barnehagen innebærer dette å aktivt lytte til det foreldrene sier, og i noen tilfeller må man også kunne lese mellom linjene. Nå kan det tenkes at personalet som snakket over hodet på Annie ikke tenkte seg om i akkurat dette tilfellet. Likevel synes jeg det er bekymringsverdig at slikt forekommer i barnehagen. Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2011) presiserer at barnehagen skal reflektere og respektere mangfoldet i barnegruppa. Jeg mener respekt i dette tilfeller innebærer å anerkjenne Annie og hennes bakgrunn, og ikke ta det for gitt at hun ikke forstår det norske språket.

Carlos forteller her om kona si, som har jobbet som vikar i barnehage B ved noen anledninger *Hun forklarte meg at de tåler alle typer ulikheter, så det er ikke noe problem med ulike folk. Vi synes at det tåles alle typer ulikheter. Respekterer alle typer religioner.* Her blir respekt igjen tatt opp som et viktig tema. I utsagnet tror jeg han mener at i barnehagen er det åpenhet, forståelse og anerkjennelse for ulike religiøse og kulturelle bakgrunner, og at dette jobbes bevisst med i barnehagen. Slike holdninger vil ikke kunne ligge til grunne uten at personalet er seg bevisst hvordan man forholder seg til mangfoldet. Dette mener jeg bekrefter at barnehagen jobber aktivt og bevisst med å oppfylle det Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2011) sier om å bidra til at barna utvikler interesse, toleranse og respekt for hverandre, uavhengig av religiøs eller kulturell bakgrunn.

Bella bekrefter det Carlos forteller *Det synes jeg veldig. Mer om religion. Det er jo masse ting. Respekt. Alle barna har det. Respekt for meg er veldig viktig. Både for voksne og for barna. Det er viktig å lære barna alt om respekt.* Becher (2006) skriver om respekt, og ”Con Respeto”. Kanskje det er noe lignende Bella mener, med *respekt for voksne og for barna*. Respekt for eldre, å vite sin plass i familien, og folkeskikk er nok viktig både innenfor Islam og Kristendommen. Johannessen (2007) skriver om respekt at spesielt i afrikanske og asiatiske kulturer står respekten for de eldre sterkt. I dagen flerkulturelle samfunn vil man møte asiatiske og afrikanske barn og foreldre i barnehagen. Å ha kunnskap om dette som bakteppe i møtet med disse foreldrene, vil kunne være med på å forstå og anerkjenne deres oppdragerrolle og synet på barn.

I barnehagen er det viktig at barna lærer, forstår og respekterer at alle er forskjellige. Spesielt i dagens flerkulturelle samfunn er dette viktig, da man i barnehagen må ha dette som grunnlag for forståelse og gode holdninger, som forebygger diskriminering, mobbing og utestengning på bakgrunn av forskjellen mellom mennesker. Dette blir også presisert i Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2011). På bakgrunn av dette kan jeg forstå at alle foreldrene legger stor vekt på begrepet respekt, nettopp fordi det er så viktig. I lys av det foreldrene har fortalt meg, om at de møter forståelse for sin kulturelle og religiøse bakgrunn i barnehagen, er det naturlig å tenke at respekten for ulikheter er et grunnlag i barnehagen. Det at foreldrene møter slike gode holdninger i barnehagen, vil nok kanskje kunne være med på å bidra til at barna deres også utvikler respekt og forståelse for andre. Carlos bekrefter her min forståelse av dette. *Spesielt med barna er ikke forskjellen så stor. De tenker ikke at folk er ulike. Det er ikke snakk om religion mellom barn i hvert fall, kanskje det kommer etter hvert, men ikke i barnehagen. Barna er fortsatt ren.*

Videre forteller Bella *Vi snakker mest om religion og respekt. Ikke bare respekt, men også alle tingene barna skal lære. Så når de snakker om religion, så barnet tar det med seg. Og så kommer de dagen etter og sier ”I går snakket vi om det, og det....” Barna tar med seg noe.* Med dette tolker jeg det hun sier som at barna tar med seg noe hjem av gode holdninger, verdier og kunnskap om religion. Som Larsen og Slåtten (2010) sier så defineres verdier som det vi anser som rett og galt. Dette er noe barna lærer i barnehagen, og som de nok vil bære med seg resten av livet. Det at barna kommer i barnehagen dagen etter og forteller hva de holdt på med i går, tyder på at det har vært lærerikt, spennende og at det satte spor hos barna. Det var såpass viktig for barna at de som hun sier tar det med seg, og snakker om det i

barnehagen dagen etter. På den ene siden vil man nok finne bevisst arbeid med respekt i de aller fleste barnehager. Det er nok ikke noe som er spesielt bare for barnehager med utvidet kristen formålsparagraf. Respekt, folkeskikk og gode manerer tror jeg er gjengangere i alle barnehager i dag. På den andre siden kan det godt tenkes at det er mer fokus på det i barnehager med utvidet kristenformålsparagraf, nettopp fordi det er en verdi som er forankret i religionen og formålsparagrafen. Respekt for menneskeverdet blant annet blir sett på som en grunnleggende kristen verdi. I dette ligger det å respektere alle mennesker, uavhengig av religiøs eller kulturell bakgrunn.

4.2.2 Respekt og Islam

Bella forteller også *Jeg ønsker meg på grunn av nær i religion. Det er jo masse ting å tenke på. Høflighet, respekt. Ja, på grunn av vi er veldig nær i religion, vi er muslim og det her er kristen. Jeg synes det er veldig nær i religion. 50 % ligner de på hverandre. Høflighet, og respekt.* Dette er interessant. Det at moren ønsker å ha barnet sitt i en barnehage med utvidet kristen formålsparagraf, og det hun sier om at islam og kristendommen har mange fellestrekk. Kanskje kan man si at mange av de samme holdningene og verdiene ligger til grunn i begge religionene? Jeg skulle ønske Bella hadde utdypet mer hva hun tenker her, men det gjorde hun ikke. Derfor kan jeg bare tenke meg til og tolke hva hun mener.

Nå er det jo flere klare likhetstrekk ved islam og kristendommen. Begge er monoteistiske religioner, hvor det bare finnes én Gud, som Eidhamar (2002) skriver. Innenfor begge religionene finner vi Dommedag og troen på et liv etter døden. Gode handlinger belønnes, og dårlige handlinger straffes, hvor Gud er den eneste dommeren. Vi finner også fortellinger om Adam, Moses, Jesus og Abraham både i Koranen og i Bibelen. Dette er altså noen likhetstrekk, og det går sikkert an å finne mange flere. Med denne bakgrunnen kan man nok si at disse to religionene bygger på mange av de samme verdiene. Fougner (1999) presiserer at vi kan finne de samme verdiene forankret i flere religioner. Dette tror jeg er med på å påvirke Bellas valg av barnehage. I en barnehage med utvidet kristen formålsparagraf blir det snakket om Gud, gode holdninger og verdier. Jeg oppfatter det slik at noen muslimer, slik som Bella, ønsker at barna skal møte et sett med grunnleggende verdier og en verdiforankring i barnehagen, selv om det da ikke er innenfor Islam. Når vi ser likhetstrekkene innenfor Islam

og Kristendommen er det naturlig å tenke at noen muslimer mener det er bedre for barna at de møter et verdigrunnlag, enn at religion ikke er et tema i barnehagen. Dette blir jo selvfølgelig bare mine spekulasjoner og tolkninger, men det er også dette min forforståelse bygger på.

4.3 Fellesskap

Flere av foreldrene nevner begreper jeg har valgt å samle i kategorien 4.3 Fellesskap. De nevner blant annet vennlighet, det å være snille med hverandre og omsorg. Dette mener jeg er grunnsteiner for et godt sosialt fellesskap i barnehagen.

Carlos illustrerer dette når han sier *Jeg synes det er litt bedre for barna, fordi de lærer litt mer om tålmodighet, at de må være snille mot hverandre.* Dette mener jeg kan knyttes opp mot dannelsesbegrepet og torgets dannelses, som Sagberg (2012) skriver om. I barnehagen lærer barna hvordan man skal oppføre seg i sosiale sammenhenger, og barnehagen spiller derfor en svært viktig rolle i barnas sosialisering. Barnehagen er også en viktig del av barnas dannelsesprosess, og sosialisering og dannelse er to prosesser som er nært knyttet sammen. Det at barna lærer å *være snille med hverandre*, kan også knyttes opp mot omsorgsbegrepet. I Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2011) står det presisert at det å kunne gi og ta i mot omsorg er helt grunnleggende for barnas utvikling av sosial kompetanse.

Annie forteller *Fra å være et barn som gråt hver dag, og tisset seg ut hver dag i en måned, så kommer hun hit og det er helt greit fra første dag. Aldri et problem. Og hun har lyst til å komme tilbake. Mens på den andre så ville hun ikke. Hun har fått noe omsorg her som hun ikke fikk på den andre. Det er takket være Heidi og Mari som ikke er her lengre. Jeg så med Heidi og jeg så med Mari veldig omsorgsfulle damer. Og jeg tenker at de må være kristne inni seg. Det vises i måten de behandler barna på. Jeg synes det er noe som ligger der, som kanskje ikke de selv kan forklare. Det synes jeg ligger der. Jeg tror det er noe kristent inni dem.* Jeg tolker det dit hen at hun mener at det er noe mer enn bare omsorg, som kanskje kan forklares med de kristne grunnverdiene. Nestekjærlighet kan være en verdi som er nært knyttet opp til omsorgsbegrepet. I Bibelen står det: "(...) du skal elske din neste som deg selv" (Matteus 19,19, Bibelselskapets oversettelse 2011, s. 1112). Kanskje dette kan være en forklaring på hva moren legger i det å ha noe kristent inni seg? Kanskje personalet bevisst

eller ubevisst handler med nestekjærlighet som verdi. Nå vil man jo naturlig nok finne omsorg og kjærlighet i alle barnehager, da dette er en viktig del av barnehagens grunnlag. Likevel kan det være grunn til å tro det blir ekstra vektlagt i barnehager med utvidet kristen formålsparagraf, nettopp fordi nestekjærlighet er en viktig verdi innenfor kristendommen? Martinsen og Rønnings fire elementer for omsorg er relevant å trekke inn her. Ut i fra hva Annie forteller er det naturlig å tenke at personalet i barnehagen er seg bevisst sin rolle som omsorgspersoner, og hvor viktig de er i relasjon med barna. Annie snakker om omsorg, som er nært knyttet sammen med kjærlighet og vennlighet. I barnehagen trengs omsorgsfulle, kjærlige voksne, som tar vare på og vil det beste for barna. På den andre siden kan man også se dette utsagnet opp mot danning. I dette tilfellet da spesielt *hjertets dannelse*. I barnehagen handler personalet både med hodet og hjertet, og kanskje dette også kan sees opp mot nestekjærlighetsbegrepet, spesielt i en barnehage med utvidet kristen formålsparagraf?

4.4 Holdninger og verdier

Bella forteller *Det er veldig åpent for forskjellige kulturer. Jeg synes det. Ja, jeg ser det er det. Dem ser ikke forskjell. Dem sier ikke jeg er muslim, og dem er kristen. Dem ser ikke forskjell, jeg merker ikke det. Dem ser ikke forskjell på meg. Så her er det godt å jobbe. Dem ser ikke "jeg er utenlandsk", dem ser bare på hvordan du jobber. Og det er jo best, det tenker jeg masse på.* Her mener jeg holdninger til mangfold er en viktig grunntanke. Bella forteller med dette at hun ikke blir diskriminert for sin religiøse eller kulturelle bakgrunn i barnehagen, og at hun blir anerkjent for den hun er. I min intervjuguide stilte jeg spørsmålet *Møter du/dere forståelse for deres ulike religiøse og kulturelle bakgrunn i denne barnehagen?* Alle foreldrene svarte bekræftende på dette, og jeg mener dette illustrerer godt det foreldrene sier. Dette mener jeg også illustrerer at barnehagen har en ressursorientert tilnærming til mangfoldet.

Carlos sier *De ansatte her, jeg tror ikke de har problemer med forskjellige religioner. Så det er det viktigste. Og selvfølgelig at barna kan se på hva de voksne gjør her i barnehagen, så de gjør det samme.* Igjen blir det med forståelse og anerkjennelse presisert. Gode holdninger og det å være en god rollemodell er nært knyttet sammen. Gjervan (2006) presiserer hvor viktig dette er, når hun skriver at personalets holdninger og handlinger rundt det kulturelle

mangfoldet er viktige faktorer for barnas utvikling av sosial kompetanse. De ansatte er viktige rollemodeller for barna, og nettopp derfor må de være seg bevisst hvordan de opptrer foran og sammen med barna. Ut i fra det Carlos forteller er det grunn til å kunne anta at personalet i barnehage B er bevisste rundt sin rolle som rollemodell, og hvor stor betydning og innvirkning dette har for barna.

Jeg mener det er disse to utsagnene fra foreldrene som går direkte under kategorien 4.4 Holdninger og verdier. På den andre siden kan så godt som alle foreldrenes utsagn også sees opp mot denne kategorien. Jeg velger likevel å ikke drøfte flere utsagn her, fordi holdninger er noe som ligger til grunne for hele denne bacheloroppgaven. Dette kan også leses ut fra de andre kategoriene jeg drøfter. Verdier er et begrep jeg også mener ligger til grunne for denne oppgaven. Holdninger og verdier er som tidligere nevnt to begreper som ofte blir satt i sammenheng med hverandre. Det Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2011) sier om verdier mener jeg reflekterer godt den empirien jeg har kommet frem til. I begge barnehagene forteller foreldrene om fellesskap, omsorg, respekt for menneskeverdet og retten til å være forskjellige. Likeverd, nestekjærlighet, tilgivelse og solidaritet kan man også finne i det foreldrene sier. Både holdninger og verdier er to emner som ofte kan oppfattes som svevende. Man vet hva de er og hva det innebærer, men det å sette ord på det kan nok for mange være utfordrende. Verdiene kan vi her tydelig se er presisert i Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2011). Dette kan vi også finne i det Sagberg (2012) sier om verdier. Holdninger derimot kan være litt vanskeligere å beskrive og stadfeste. Men i denne sammenheng er holdninger til mangfoldet i barnehagen det viktigste. Det gjenspeiles i hvordan personelt møter foreldrene, barna og hverandre. Med en anerkjennende tilnærming og holdning vil man komme langt, og kommunikasjon er nøkkelen til alt samarbeid.

4.5 Kristent innhold i hverdagen

Den siste kategorien er det kristne innholdet i hverdagen. Alle foreldrene snakker naturlig nok om det kristne innholdet i hverdagen. Det virker som om foreldrene i barnehage B er mer fornøyd med innholdet enn hva foreldrene fra barnehage A er. I samtale med styrer i barnehage B og pedagogisk leder i barnehage A, bekrefter de foreldrenes utsagn. I barnehage

B forteller foreldrene at det er mye mer kristent innhold i hverdagen enn hva det er i barnehage A.

Annie fra barnehage A forteller *Bortsett at det er drevet av menigheten, vet ikke jeg hvor den kristne delen er. Jeg vet de går til kirken og de har påskegudstjeneste og sånn. Egentlig for min del så kunne denne barnehagen vært enda mer kristen enn den er. Og hvis jeg skal klage over noe, så er det faktisk det jeg har klaget over. Jeg synes det blir litt lite kristne barnesanger. Og litt lite kristne barnefortellinger.* Dette illustrerer tydelig morens ønske om at det skal være mer kristent innhold i hverdagen. Når man som forelder først har valgt en barnehage med utvidet kristen formålsparagraf, er det forståelig at foreldrene forventer kristent innhold i hverdagen. Det er jo en grunn til at de har valgt nettopp denne barnehagen for sine barn, og som foreldre vil man da også kunne stille noen krav til barnehagen, slik Tanveer (2011) skriver. I en barnehage med utvidet kristen formålsparagraf er det naturlig å tenke at sanger og fortellinger med kristent innhold er en stor del av hverdagen. John Hull sitt opplegg "A gift to the child" vil være en måte å få inn flere kristne barnefortellinger i hverdagen, samtidig som man da også kan bruke fortellinger fra religionene som er representert i barnegruppa.

4.5.1 Høytider

I Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2011) blir det presisert at barna skal bli kjent med de kristne tradisjonene og høytidene. Barnehagen skal altså markere de kristne høytidene, og dette er noe som gjelder for alle barnehager. I barnehage B fortalte styreren meg at til jul og påske innreder de et eget rom, som bare inneholder elementer fra da henholdsvis jul eller påske. Julenisser og påskekyllinger vil man finne andre steder i barnehagen, men dette rommet vil kun formidle det kristne budskapet. Rommet blir da brukt til samlingsstunder og lesestunder sammen med barna. Ut i fra hva Annie sier om innholdet i barnehagen, tror jeg hun kunne tenke seg noe slikt i barnehage A også.

4.5.2 Ressurser

Min oppfatning er at det kristne innholdet i hverdagen må sees i sammenheng av ressurser og økonomi. Barnehage B er en stor barnehage med flere baser og mye ressurser, og dette gjenspeiles i deres praksis. Barnehage A er en liten barnehage med kun en avdeling, og det er tydelig at de ikke har like mange ressurser. Dette bør likevel ikke være en begrensning for å formidle det kristne innholdet i hverdagen. Samtidig så er det forståelig at i en stor barnehage med mange ressurser, kan aktiviteter og samlinger organiseres og gjennomføres på et annet nivå enn hva en liten barnehage kan gjennomføre. Kan økonomi og ressurser være hovedårsaken til at innholdet i de to barnehagene er så forskjellige? Eller er det noe annet som ligger til grunne for dette?

Bella fra barnehage B sier *Det er opp og ned. Vi bruker barnebibel. Og vi snakker veldig mye om Jesus, ikke så veldig hver dag, men hver uke, noen ganger hver dag. Når de har tid på det. Når dem planlegger på planen, dem gjør det.* Her ser vi at det altså er store forskjeller på de to barnehagene. Ingen barnehager er like, og dermed vil ikke det pedagogiske innholdet heller være likt heller. På den andre siden ville det nok kanskje være naturlig å tenke at innholdet vil være tilnærmet det samme i barnehager med utvidet kristen formålsparagraf. Det hun sier om planlegging, mener jeg er essensielt her. Som alt annet i barnehagen må man legge vekt på planlegging og organisering for at ting skal bli gjennomført, i en ellers så hektisk barnehagehverdag. Videre forteller Annie *Jeg har en bekjent som har sitt barn i en annen kristen barnehage i byen, og der hadde de sånn søndagsskolesamling hver mandag. Som varte i omtrent en time, hvor de gikk grundig gjennom et tema hver uke. Det var akkurat som om de hadde vært i kirken på mandag. Og det har jeg savnet her. Det synes jeg hadde vært veldig fint egentlig.* Lignende samlinger forteller foreldrene fra barnehage B at det blir gjennomført ukentlig. Jeg tolker med dette det dit hen at det er mulig at barnehage A har mindre kristent innhold, enn andre barnehager med utvidet kristen formålsparagraf i den samme byen.

4.5.3 Personalet

Det neste utsagnet fra Annie kan være en forklaring på hvorfor hun synes det er lite kristent innhold i barnehage A. *Man må også se på personalet som jobber her, og hva de er komfortable med. Det er ikke alle som er like komfortable med alt som er kristent. Jeg skjønner godt hvis de i personalet som er her ikke er komfortable med å innføre sånne ting. Hvis man er kristen så blir det lettere, men hvis man ikke føler det inni seg, selv om man er medlem i statskirken, som man må være for å jobbe her.* Dette illustrerer hvor viktige personalet i barnehagen er, og hvor stor rolle de spiller i utførelsen av barnehagens praksis. Hvis man ikke er trygg i sin tro, og føler at man ikke kan formidle sanger og fortellinger med kristent innhold, eller fordi man ikke føler at man kan dem godt nok, er det naturlig å tenke at det ikke blir noe man bruker i barnehagen. På den andre siden er det å forvente at man finner nettopp kristne barnesanger og fortellinger i en barnehage med utvidet kristen formålsparagraf.

I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2011) står det at personalet må være seg bevisst sitt yrkesetiske ansvar for å praktisere barnehagens verdigrunnlag. Kanskje det er mulig å kunne øke personalets kunnskap og dermed trygghet rundt det kristne innholdet i barnehage A? En mulig løsning kunne være å ta det opp på personalmøtet, og her kunne diskutere barnehagens praksis og hvordan man kunne innføre mer kristent innhold i hverdagen. Kanskje kunne man hentet inn fagpersoner utenfra som kunne holde kurs, eller kanskje de kunne snakket med presten for råd og veiledning. Mulighetene er her mange, men styresen og personalet må først anerkjenne at noen av foreldrene synes dette er et problem. Kanskje har Annie ikke gitt klart nok uttrykk for at hun ønsker mer kristent innhold i hverdagen? Eller kanskje det er som hun sier at personalet ikke er komfortable med det, og at det kristne innholdet dermed bare synliggjøres rundt høytidene.

I barnehage A må man være medlem av Den norske kirke for å kunne jobbe i barnehagen. Men man kan være medlem i kirken, og ikke være aktiv religiøs for det. For mange innebærer nok det å være kristen å gå i kirken på julaften, og at dåp, konfirmasjon og bryllup er viktige anledninger man markerer i kirken. Dette er en utvikling man har sett tydelig i løpet av de siste årene, og det må sees i lys av det sekulære samfunnet Norge i dag er.

4.5.4 Kristne barnesanger

Når det kommer til det kristne innholdet som blir gjennomført daglig, nevner alle foreldrene sanger og borbønn. Bella sier *Vi synger borbønn. Jeg synes det er det fineste, for dem spiser og de synger, "O du som mette liten fugl."* Jeg synes det er veldig fint, og barna lærer seg veldig fin ting også. For de vet at nå må vi sitte og synge. Dette understreker det Thoresen og Winje (2013) sier om bordvers.

Carlos forteller *Det som høres hjemme er alle sangene de lærer om Gud, så jeg tror ikke det er noe feil med at de lærer om det. Hun lærer litt mer om Gud, og litt mer sanger om kjærlighet og at folk må være vennlige, og tåle hverandre.* . Med begrepet *tåle hverandre* tror jeg han mener forståelse for ulikheter, og anerkjennelse for det å være forskjellig. Kjærlighet som han nevner kan godt tenkes å også være nestekjærlighet. Annie forteller *Hun kommer ikke hjem og sier noen ting om at de har sunget den eller den sangen, eller noe sånt. Hun gjør ikke det. Og de kristne barnesangene hun kan på norsk, de synger hun med min aksent, så jeg er ganske sikker på at hun har lært dem fra meg og ikke her i barnehagen.* Dette illustrerer det foreldrene sier om innholdet i barnehagen. Vi ser her tydelig at foreldrene fra barnehage B er mer fornøyd enn mor fra barnehage A.

Videre forteller Annie *Jeg tror det er mye mer kristendom hjemme hos oss, enn her i barnehagen. Det som er verdifullt for oss er at hun lærer om Jesus og blir komfortabel med å snakke om Jesus. Komfortabel med å be og sånt. Det vi gjør hjemme følges ikke akkurat opp her i barnehagen. Men det ødelegges heller ikke. I en barnehage som ikke har utvidet kristen formålsparagraf, da kunne det fort bli ødeleggende. For det hun får hjemme, det blir ikke støttet. Så på den måten så er det veldig bra, fordi man kan støtte ved å ikke ødelegge.* Dette er et interessant synspunkt. Kanskje dette er en forklarende årsak til at foreldre med ikke-norsk bakgrunn velger å ha barna sine i barnehager med utvidet kristen formålsparagraf. Nettopp fordi barnehagen som Annie sier, kan støtte ved å ikke ødelegge for religionen barna tar med seg hjemmefra.

4.6 Formålsparagrafen

Da Bostad-utvalget reviderte formålsparagrafen etter regjeringsskifte i 2005 la de vekt på det flerkulturelle samfunnet Norge har blitt. Med bakgrunn i den Interkulturelle linja jeg går her ved Dronning Mauds Minne Høgskole, ser jeg hvor viktig dette var, og hvor stor konsekvens det har fått for barnehagen. I et flerkulturelt samfunn er det nødvendig med et sett felles verdier, så alle kan forholde seg til de samme verdiene, og vet hva som er gjeldende og hva dette innebærer. Å innføre disse allerede i barnehagen er helt nødvendig, for å skape et samfunn hvor mennesker fra ulike verdensdeler, og med ulik religiøs og kulturell bakgrunn kan leve i harmoni sammen. Men en slik tanke kan man kanskje fort få en holdning om at her i Norge er det majoritetens språk, kultur og tradisjoner som bør være de rette. Men med en ressursorientert tilnærming til mangfoldet i barnehagen og i skolen vil man også kunne se på det minoriteten har med seg av tradisjoner, språk og kultur som en viktig ressurs. Når barna i barnehagen får førstehåndserfaringer med andre kulturer, vil de få muligheten til å bli kjent med en verden av spennende eventyr, sanger, mat, klesdrakter og personer. Som Carlos sier *Spesielt med barna er ikke forskjellen så stor. De tenker ikke at folk er ulike. Det er ikke snakk om religion mellom barn i hvert fall, kanskje det kommer etter hvert, men ikke i barnehagen. Barna er fortsatt ren.*

Debatten om formålsparagrafen har pågått lenge. Den presiserer at barnehagen skal bygge på de kristne grunnverdiene, som også er en viktig del av den norske kulturarven. På den andre siden finner vi mange av de samme verdiene i flere religioner. Kanskje er det nettopp derfor det kan enes om disse verdiene i dagens flerkulturelle samfunn? Menneskerettighetene mener jeg her er fremtredende. Som Sødal (2009) skriver er formålsparagrafen i dag livssynsåpen, men den fremhever grunnleggende verdier i kristendommen. På bakgrunn av dette mener jeg det er nødvendig å se formålsparagrafen i et historisk perspektiv også. Norge har siden begynnelsen 1000-tallet vært kristent. Det er derfor ingen tvil om at kristendommen er en viktig del av den norske kulturarven. I dagens flerkulturelle samfunn er mange opptatt av å ikke støte noen, og velger derfor å ikke markere noen høytider, verken kristen eller ikke-kristne. I et inkluderende samfunn mener jeg det heller ville vært bedre å markere alle høytidene, i stedet for å ikke markere noen av dem. Med en ressursorientert tilnærming til mangfold mener jeg også at dette ville være en helt naturlig praksis.

I det flerkulturelle samfunnet Norge i dag er, synes jeg det er svært interessant at ikke-norske foreldre velger å ha barna sine i barnehager med utvidet formålsparagraf. To av foreldrene jeg har snakket med er riktignok kristne, men utenfor Den norske kirke. Det at de velger en barnehage med utvidet kristen formålsparagraf for sine barn er da kanskje ikke så vanskelig å forstå? Selv om de ikke deler samme trosretning innenfor kristendommen, er det likevel samme religion. Carlos sier *Det eneste som er forskjell er at vår kirke er øst-europeisk kristen, og her er det protestant, det er den eneste forskjellen.* Ut i fra dette tolker jeg det slik at han ikke er så opptatt av denne forskjellen. På bakgrunn av det han har sagt tidligere, virker det som om han er glad for at datteren hans får gå i denne barnehagen med utvidet kristen formålsparagraf.

5.0 Avslutning

Arbeidet med denne oppgaven har vært veldig spennende og lærerikt. Jeg fikk bekreftet min forforståelse som innebar at noen av foreldrene nok ville svare at de valgte barnehagen fordi den ligger nærme hjemmet. Dette forteller Carlos er en av hovedargumentene for deres valg av barnehage. Forforståelsen min innebar også at muslimske foreldre valgte en barnehage med utvidet kristen formålsparagraf for sine barn, nettopp fordi de ville at barna skulle oppleve noe religiøst og ha et verdigrunnlag i hverdagen. Det at barna får møte respekt for at vi mennesker er forskjellige, men likevel likeverdige, kan være en del av dette. Et annet argument er at barna får møte et fellesskap med lignende holdninger og verdier som de møter i sin egen religiøse bakgrunn. Dette bekrefter Bella. Annie begrunner sitt valg av barnehage med at hun selv er kristen og derfor ønsket denne barnehagen for barnet sitt, i tillegg til at hun er ansatt i barnehagen. Det viste seg i midlertidig at det ikke var fullt så mange ikke-norske foreldre som hadde barna sine i de barnehagene med utvidet kristen formålsparagraf som jeg hadde trodd.

Svarene jeg fikk under intervjuene mener jeg kan være representative for flere av foreldrene i de to barnehagene jeg har vært i, samt andre barnehager med utvidet kristen formålsparagraf. Empirien jeg har funnet vil derfor kunne ha overføringsverdi. Det hadde vært spennende å snakke med flere ikke-norske foreldre som velger barnehager med utvidet kristen formålsparagraf for sine barn, og få høre deres begrunnelse for av valg av barnehage. Da ville man også kunne undersøke om svarene jeg har funnet er representative for et større utvalg av foreldre.

6.0 Litteraturliste

- Bae, B. (1996). *Det interessante i det alminnelige*. Oslo: Pedagogisk Forum.
- Becher, Andreassen Aslaug. (2006) *Flerstemmig mangfold: Samarbeid med minoritetsforeldre*. Bergen, Fagbokforlaget.
- Breidlid, H og T Nicolaisen (2011) *I begynnelsen var fortellingen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalland, Olav (2007/2012) *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Eidhamar, L. G. (2002). *Små mennesker - stort mangfold: religioner og livssyn i barnehagen*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Fougner, J. (1999). *Gud i barnehagen. Om barn, religion og etikk*. 2. Utgave. TANO AS.
- Gjervan, M., Andersen, C. & Bleka, M. (2006). *Se mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. Oslo: Cappelen Akademiske.
- Glaser, V., Moen K. H., Mørreaunet, S. og Søbstad, F. (red.) (2011). *Barnehagens grunnsteiner. Formålet med barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Johannessen, E.(2007) *Mye er forskjellig - men bare utenpå?* Oslo: Sebu forlag.
- Johannesen, A., Tufte, P. A. & L. Christoffersen (2010): *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt.
- Kunnskapsdepartementet, (2006). Gjervan, M.(red). *Temahefte om språklig og kulturelt mangfold*.
- Kunnskapsdepartementet, (2011) *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver*.
- Larsen, A. K. Og Slåtten, M. V. (2010). *En bok om oppvekst*. Bergen Fagbokforlaget.
- Rhedding-Jones, J., H. Nordli og J. Tanveer (red) (2011). *Beretninger fra en muslimsk barnehage i Norge*. Fagbokforlaget.
- Otterstad, Ann Merete (2008). *Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold: fra utsikt til innsikt*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sagberg, S. (2001). *Autentisitet og undring. En drøfting av kristendommens plass i norsk barnehage i institusjonsetisk og personetisk perspektiv*. Trondheim. Tapir akademiske forlag.
- Sagberg, S. (2012). *Religion, verdier og danning. Barns møte med de store spørsmål i livet*. Bergen. Fagbokforlaget.
- Sødal, H. K. (2009) *Kristen tro og tradisjon i barnehagen*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Tholin, Rydjord, Kristin (2003) *Etisk omsorg i barnehagen og skolen*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Thoresen, I, Winje, G. (2013). *Religioner, mangfold og etikk i barnehagen*. Cappelen

7.0 Vedlegg

7.1 Intervjuguide

”Hvorfor velger foreldre med ikke-norsk bakgrunn å sende barna sine i en barnehage med utvidet kristen formålsparagraf”?

1. Hvorfor har du/dere valgt å ha barna deres i denne barnehagen?

- Har du/dere venner/bekjente som har/har hatt barna sine i denne barnehagen?
- Har barnehagen et godt rykte?

2. Hva synes du om barnehagen/ Hvordan synes du barnehagen er?

- Kan du si litt mer om det?
- Hvorfor synes du den er fin, hva synes du er fint?

3. Hva vet du/dere om innholdet i barnehagen?

- Har det noe å si at barnehagen har en utvidet kristen formålsparagraf?

4. Får barna noe i denne barnehagen som de ikke ville fått i en barnehage uten utvidet kristen formålsparagraf?

- Synes du det er viktig? Hvorfor det?
- Hva synes du er verdifullt? Kan du si noe mer om det?

5. Møter du/dere forståelse for deres ulike religiøse og kulturelle bakgrunn i denne barnehagen?

- Hvorfor? På hvilken måte?

7.2 Samtykkeskjema

Trondheim, 29.01.2014

Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Hei,

Mitt navn er Ida Nordmark og jeg er barnehagelærerstudent ved Dronning Mauds Minne Høgskole i Trondheim, på Interkulturell linje. Jeg skal denne våren skrive bacheloroppgave og ønsker i denne sammenheng å snakke med deg/dere. Problemstillingen min er *"Hvorfor velger foreldre med ikke-norsk bakgrunn å sende barna sine i en barnehage med utvidet kristen formålsparagraf"*?

Jeg vil med denne problemstillingen prøve å få innsikt i hvorfor du/dere som foreldre med ulik kulturell og religiøs bakgrunn har valgt å ha sine barn i en barnehage med utvidet formålsparagraf, kontra en barnehage som ikke har det.

Dette gir jeg samtykke til når jeg velger å stille opp til intervju:

- Det vil under intervjuet bli brukt båndopptaker. Opptakene vil bli oppbevart på en forsvarlig måte, og vil bli slettet i etterkant av intervjuet.
- Du/dere kan når som helst trekke dere som informant, uten å måtte oppgi en grunn.
- Informasjon som kommer frem i intervjuet vil kun bli brukt i forbindelse med bacheloroppgaven.
- Intervjuet blir anonymisert, så hverken du/dere eller barnehagen vil kunne identifiseres.

Jeg har fått god nok informasjon til at jeg vet hva jeg skal være med på.

Dato:

Underskrift:
